


VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 29 maart – 12:00 uur d.d. 30 maart

5.1.2e

Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen Vaccinatie-experts 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Journalisten die kritisch zijn op het vaccinatiebeleid

Samenvatting

- Het 'trage' priktempo is de afgelopen 24 uur weer onderwerp van gesprek. Trouw en FD nemen genoegen met de verklaringen van minister De Jonge en RIVM-programmadirecteur Jaap van Delden, maar de andere ochtendkranten noemen andere oorzaken. De Telegraaf, AD, Volkskrant en de NRC benadrukken dat het niet de eerste keer is dat beoogde doelstellingen niet worden gehaald. Zo stelt De Telegraaf dat minister De Jonge zich keer op keer 'vergaloppeert' en dat 'de aantallen ondanks beloftes blijven steken'. Ook experts reageren: LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers noemt dat de grote voorraad vaccins 'onnodig' en zegt dat die zo snel mogelijk opgeprik moet worden gezien de 'nood nu zo hoog is'. Naast experts drukken Kamerleden, journalisten en opiniemakers op Twitter hun ongenoegen uit. D66-Kamerlid Vera Bergkamp stelt samen met andere Kamerleden Kamervragen om opheldering te krijgen over waarom het vaccinatie-tempo blijft steken. Op de corporate kanalen van VWS en de social mediakanalen van minister De Jonge uit men kritiek op het vaccinatie-tempo en geeft men aan lang te moeten wachten op een afspraak. Zij zeggen de uitleg van de minister dan ook niet te begrijpen.
- Vanochtend twee kritische opiniestukken in het NRC en de Volkskrant over het coronabeleid van het kabinet. Zo pleit een groep hoogleraren (Barbara Baarsma, Eline van den Broek-Altenburg, Gerard van den Berg en Coen Teulings) in de Volkskrant tegen de 'rule of rescue'-tactiek – 'redding nu, ongeacht de schade later' – van het kabinet. 'Elke dag langer met dit beleid is een dag met disproportioneel veel schade', concluderen de hoogleraren. De column van filosoof Maxim Februari (NRC) sluit hierbij aan; hij stelt dat de chronische crisistemming het probleem is. De crisisaanpak verandert telkens in een standaardaanpak. Dat premier Rutte niet bespreekt welk risico acceptabel is, en onder welke condities de maatregelen weer worden ingetrokken, is een claim op absolute macht, stelt Februari. Zijn column wordt op Twitter vanochtend direct gedeeld door journalisten die het vooral eens zijn met Februari.

Karakterisering van de berichtgeving

- Het achterblijvende vaccinatie-tempo is de afgelopen 24 uur onderwerp van gesprek in de ochtendkranten en de nieuwssites. Experts, journalisten, opiniemakers en het algemeen publiek uit zich in de kranten en op Twitter kritisch.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- Het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) bevestigt dat bij 41 bewoners van het asielzoekerscentrum in het Friese Burgum het coronavirus is vastgesteld. De uitbraak is vermoedelijk begonnen in de interne peuteropvang, zegt een woordvoerder van het COA.
- Het LCPS meldt dat ziekenhuizen momenteel 2342 coronapatiënten behandelen. Dat is het hoogste aantal sinds 26 januari. Ten opzichte van zondag is het aantal opgenomen coronapatiënten met 94 gestegen. In de afgelopen vijf dagen is het aantal opgenomen coronapatiënten met 155 gestegen. Op de verpleegafdelingen liggen 1667 coronapatiënten, 74 meer dan op zondag en het hoogste aantal sinds 26 januari. Het aantal coronapatiënten op de intensive cares steeg met 20 naar 675, het hoogste niveau sinds 20 januari.

Informatiebehoefte
Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Op de corporate kanalen van VWS vraagt men zich nog steeds af wanneer men aan de beurt is. Ook enkele reacties op dat Rijksambtenaren voorrang krijgen bij het vaccineren: 'Ik ben een hoog risico patiënt en ambtenaren krijgen zomaar voorrang?'. Ook stelt men steeds vaker de vraag wat er gebeurt met de 'restjes' van de vaccins die overblijven: berichten in de trant van 'ik wil me graag opgeven om deze te ontvangen'. Op de social mediakanalen van minister De Jonge geven mensen die tot een risicogroep behoren aan, dat zij graag de plaats innemen van mensen die geen afspraak maken.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Braziliaanse epidemiologen concluderen in hun [online gezette voorpublicatie](#) dat er een sterke aanwijzing is dat de Braziliaanse coronavariant 'P1' (die zich ook in Nederland gevestigd heeft volgens het RIVM) gevaarlijker is voor jongere leeftijdsgroepen. In Brazilië ligt het overlijdensrisico van de nieuwe variant bij dertigers, veertigers en vijftigers ongeveer tweemaal zo hoog als bij het 'klassieke' virus. Bij twintigers is de sterfte drie keer zo hoog. Hoewel het geringe kansen zijn, is er volgens de wetenschappers sprake van een 'alarterende' situatie, omdat de variant ook anderhalf tot twee keer zo besmettelijk is als eerdere versies en minder gevoelig lijkt voor vaccins. In de Braziliaanse stad Manaus kwam al aan het licht dat de variant natuurlijke weerstand tegen corona overwint: van wie al corona heeft gehad, kan 25 tot 61% opnieuw geïnfecteerd raken met de variant.

- Uit een enquête van People's Vaccine Alliance onder 76 epidemiologen blijkt dat twee derde vreest dat het coronavirus zich zodanig muteert, dat de meeste huidige vaccins binnen één jaar niet meer effectief zijn. Negen van de tien epidemiologen denkt dat de aanhoudend lage vaccinatiegraad in veel landen ertoe leidt dat er uiteindelijk een resistente variant van het virus zal ontstaan. Een meerderheid verwacht dat dit binnen een jaar gaat gebeuren. Driekwart van de epidemiologen denkt dat het delen van patenten zou kunnen helpen om het probleem op te lossen.
- Lareb heeft tot nu toe 189 meldingen gekregen over mensen die zijn overleden na inenting met een vaccin tegen het coronavirus. Lareb geeft aan dat dit niet betekent dat ze door het vaccin zijn gestorven en ziet geen 'patronen van klachten' die wijzen op bijwerkingen waaraan mensen kunnen zijn overleden.
- Canada heeft het gebruik van het AstraZeneca-vaccin voor mensen jonger dan 55 jaar uit voorzorg opgeschort. De nationale gezondheidscommissie raadt dat aan vanwege mogelijk gevaar op bloedstolsels.
- Uit onderzoek van de Amerikaanse Centers for Disease Control and Prevention onder zorgpersoneel en andere essentiële werknemers blijkt dat het Pfizer/BioNTech-vaccin en het Moderna-vaccin zeer effectief zijn en het risico op besmetting twee weken na de tweede injectie met 90% verminderen.
- NVIC-voorzitter Diederik Gommers en hoogleraar virologie Marion Koopmans hebben gisteren de Machiavelliprijs voor communicatie gekregen. Zij ontvingen de prijs vanwege "hun niet-aflatende inzet om de wetenschap over het coronavirus toegankelijk te maken voor een breed publiek", zei de jury eerder al. "Enthousiast en onvermoeibaar weten zij keer op keer feiten en feitsjes over het virus te onderscheiden in een begrijpelijke taal", aldus het college.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Het AD spreekt met een paar intensivisten om de uitspraak van minister De Jonge over het opschalen naar 1700 ic-bedden (in een interview met de krant) te checken en kopt 'ic's zijn uitput: 1700 bedden lijkt onhaalbaar'. **Hoofd ic Peter van der Voort (UMCG)** zou het 'verbazen' als Nederland tot 1700 bedden komt. **Hoofd ic Harald Faber (Wilhelmina Ziekenhuis Assen)** voorspelt dat het niet gaat lukken, vanwege personeelsinzet. Volgens Faber wordt het een 'precaire' situatie. Zijn ziekenhuis kan de opschaling alleen waarmaken als de reguliere zorg volledig plat komt te liggen. **Verpleegkundige en voorzitter van V&VN IC Rowan Marijnissen (Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis Tilburg)** herkent dat gevoel; "Dan moeten we echt weer alle reguliere niet-acute zorg afschalen. Maar de vraag is of dat nu nog geaccepteerd wordt." Van de collega's die er waren, ziet ze ervaren krachten vertrekken. Mensen gaan volgens haar eerder met pensioen als dat kan en ook zijn er nog collega's die herstellende zijn van hun eigen besmetting. **NVIC-voorzitter Diederik Gommers** bevestigt dat het moeilijk wordt; hij zegt dat er op veel ic's zorgen bestaan over de capaciteit. "Het personeel op de ic is uitgeput. De rek is eruit, net als bij de rest van de Nederlanders. Als je ze nu vraagt of het lukt om weer zover op te schalen, zullen ze antwoorden dat dit niet lukt." Gommers zegt dat alle ic's in Nederland een paar minder bedden kunnen leveren, we met een probleem zitten. De NVIC gaat deze week inventariseren hoeveel bedden alle ic's kunnen leveren.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge deelt men verhalen over het maken van een afspraak voor vaccineren. Zijzelf of een naaste zouden erg lang in de wacht hebben gestaan bij de GGD. Ze doen de suggestie dat het veel makkelijker zou zijn om online een afspraak te maken.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- x

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- De People's Vaccine Alliance waarschuwt dat in het huidige tempo slechts 10% van de mensen in de meeste arme landen volgend jaar gevaccineerd kan worden en roept rijke landen op om de patentbescherming tijdelijk op te schorten.
- Brandweer-commandant Esther Lieben pleit ervoor om brandweerlieden voorrang te geven bij het vaccineren. Bij de Haagse brandweer leven zorgen over het hoge aantal coronabesmettingen en ziekteverzuim onder de brandweerlieden, waardoor de veiligheid van de lieden in het geding kan komen.
- Hoofd ic Harald Faber (Wilhelmina Ziekenhuis Assen) doet in het AD een dringende oproep aan Nederlanders tussen de 60/65 en 80 jaar oud, omdat die mensen vaak op de ic terecht komen; Zij zouden veel voorzichtiger moeten zijn. Het valt Faber op dat, als hij aan zijn patiënten vraagt hoe ze besmet zijn, er vaak situaties genoemd worden die te voorkomen waren geweest.
- De gemeente Krimpen aan den IJssel blijft een dringend beroep doen op de kerken om digitale diensten te houden in plaats van fysieke bijeenkomsten.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

Braziliaanse/Britse virusvariant dodelijker? Nederlandse experts reageren

- Nederlandse experts reageren op het onderzoek van de Braziliaanse epidemiologen. **Viroloog Marion Koopmans** noemt de uitkomsten "zorgelijk, maar geen reden tot paniek." Volgens haar zijn de signalen er, maar is de informatie die zij krijgen 'nog erg fragmentarisch'. Bovendien is de situatie in Brazilië 'niet zonder meer' te vertalen naar die in Europa. **RIVM-viroloog Chantal Reusken** reageert: "Dit is nog maar één, vroege studie. Harde data zijn schaars." Wel zegt Reusken de toename van de P1-variant in Nederland 'zorgelijk' te vinden. Het blijft nog even afwachten in hoeverre bestaande vaccins vat hebben op de variant, zegt **vaccinoloog Cécile van Els (RIVM, Universiteit Utrecht)** desgevraagd. In het laboratorium ziet men dat P1-variant zich beter kan ontworstelen aan door vaccins opgewekte antistoffen, maar daarmee is nog niet gezegd hoe dat in het echte leven gaat, aldus Van Els. De variant geeft te denken over het uitstellen

van de tweede prik, vindt Koopmans. "Maar met dit soort varianten wil je ook zo snel mogelijk op een zo hoog mogelijke hoeveelheid antistoffen zitten", vindt Koopmans.

- Daarnaast ziet **LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers** nog geen reden om aan te nemen dat de Britse virusvariant behalve besmettelijker ook dodelijker is. In het Verenigd Koninkrijk worden hogere sterftcijfers gemeld, maar Kuipers ziet in de ziekenhuizen geen aanwijzingen dat dit klopt. "Ik dacht toen al: dat heeft waarschijnlijk vooral te maken met het Britse zorginfarct", aldus Kuipers. "De ziekenhuizen waren daar zo overbezet op een gegeven moment, dat de patiëntenzorg daar ongetwijfeld onder te lijden had."

Zorgen om mutaties door 'trage wereldwijde' vaccinatie

- NOS en RTL Nieuws publiceren de uitkomsten van de enquête van de People's Vaccine Alliance. Volgens Oxfam Novib is het grootste probleem dat de vaccins die nu beschikbaar zijn, voor veel ontwikkelingslanden nog niet beschikbaar zijn. Beide nieuwsites spreken met **veldepidemioloog Amrish Baidjoe, verbonden aan de London School of Hygiene and Tropical Medicine**, die meedeelde aan enquête. Baidjoe voorziet een 'wereldwijd probleem' en zegt dat er van de beloftes die zijn gedaan – 'van het eerlijk verdelen van vaccins' – nog niets is terechtgekomen. "Het opschalen van productie van vaccins is nu essentieel en daarvoor zouden farmaceuten hun patenten en kennis moeten delen." **Viroloog Marion Koopmans** zegt dat de mondiale verdeling van vaccins 'absoluut iets belangrijks is'. "Hoe meer circulatie er is in groepen die al deels immuniteit hebben, hoe groter de kans op een selectie van virussen die daaraan ontsnappen. Dus het is inderdaad een wereldwijd probleem en het moet wereldwijd aangepakt worden." Koopmans legt uit dat de huidige vaccins al een andere werking laten zien bij de Zuid-Afrikaanse en Braziliaanse varianten van het virus. Farmaceuten zijn volop bezig met het aanpassen van de vaccins aan nieuwe varianten, benadrukt ze. Koopmans sluit niet uit dat mensen opnieuw ingeënt moeten worden als het virus 'te veel' verandert.

Hoe wordt naar de overheid(saanpak) gekeken?

- De NRC-column van **filosoof Maxim Februari** 'Ruttes coronabeleid is een claim op absolute macht' lokt vanochtend direct reacties uit van journalisten op Twitter, en krijgt bovenal bijval. Februari stelt dat de chronische crisissstemming waarin we zitten een probleem is; de crisisaanpak wordt binnenkort automatisch de standaardaanpak. Dat premier Rutte niet bespreekt welk risico acceptabel is, en onder welke condities de maatregelen weer worden ingetrokken, is een claim op absolute macht, stelt Februari. Hij noemt een uitspraak van een onlangs gepensioneerd lid van het Britse Supreme Court Jonathan Sumption, die stelt dat "de maatregelen niet zijn bedoeld om ons te beschermen, maar om politici te beschermen tegen kritiek als er iets misgaat." Ook de radicale ingreep om een gezondheidsbewijs te moeten tonen verdient volgens Februari 'fundamentele kritiek'. De column krijgt vooral bijval van journalisten op Twitter. **Opiniemaker Sywert van Lienden** deelt de column en noemt het een 'prachtig stuk'. **Columniste Marianne Zwagerman** reageert hierop met: "Ja prachtig. Maar ik kots er ook van. Dat al die moedige mensen opstaan ná de verkiezingen. Dat ze HerstelNL niet omarmden toen het ertoe deed. Dat ze toelieten dat het plan waarmee Nederland maanden geleden al open kon werd bespot. **Tv-presentator Tim Hofman** deelt de column en zegt: "Kantelcolumn. Dit is overigens niet hetzelfde als wat FvD en hun yodelegatie roepen: volgens hen is het virus gewoon een griepje en moet de hele maatschappij weer open, Maxim heeft het over het beleid van Rutte en zijn hang naar macht, zonder de ernst van Corona te ontkennen." **Techjournalist Daniel Verlaan (RTL Nieuws)** deelt de column met de tekst: "Alles wat Maxim Februari hier zegt." **De Telegraaf-journalist Wierd Duk** reageert het meest uitgebreid met: "Wanneer een NRC-columnist zich aansluit bij de coronakritiek van FvD." & "Pas toen Paul Scheffer in NRC het multiculturele drama aan de orde stelde, kon er over gesproken worden. Nu Maxim Februari hetzelfde doet met Ruttes 'streven naar absolute macht', zouden we wel eens hetzelfde effect kunnen zien: margekritiek die mainstream wordt."
- Ook in [de Volkskrant](#) vanochtend een opiniestuk van een groep hoogleraren (Barbara Baarsma, Eline van den Broek-Altenburg, Gerard van den Berg en Coen Teulings) die pleiten tegen de 'rule of rescue'-tactiek – 'redding nu, ongeacht de schade later' – van het kabinet. Deze tactiek 'raakt aan de bredere medisch-ethische vraag over wat een gewonnen levenjaar mag kosten', schrijven zij. "Elke dag langer met dit beleid is een dag met disproportioneel veel schade", concluderen de hoogleraren.

Vaccinatietempo Nederland

- De ochtendkranten zijn verdeeld over de oorzaken van het achterblijvende priktempo. Waar Trouw en FD genoeg nemen met de verklaringen van minister De Jonge en RIVM-programmadirecteur Jaap van Delden, doen de andere kranten dit niet. De Telegraaf, AD, de Volkskrant en NRC stellen dat de oorzaken dieper in de vaccinatiestrategie liggen en de kranten benadrukken dat het niet de eerste keer is dat beoogde doelstellingen niet worden gehaald. Zo stelt De Telegraaf dat minister De Jonge zich keer op keer 'vergaloppeerd' en dat 'de aantallen ondanks beloftes blijven steken'. De krant gebruikt uitspraken van experts om te stellen dat de problemen vooral zitten in de te grote vaccinvoorraad en in de prikstrategie. Het hoofdredactioneel commentaar van de krant voegt toe dat de urgentie om zo snel mogelijk met vaccineren uit de crisis te komen zoek lijkt te zijn; 'ronduit zorgelijk'. AD stelt dat het 'na een lelijke week' tijd is voor een 'prik-sprint' en benadrukt vooral dat het niet de eerste keer is dat 'ambitieuze doelen' niet worden gehaald. Waar er vorige week sprake was van 'reuring' rond het AstraZeneca-vaccin en de grote drukte bij de afsprakenlijnen van de GGD, is het volgens de krant deze week spannend of AstraZeneca voldoende vaccins zal leveren. Daarnaast blijft de grote vaccinvoorraad een controversieel punt. NRC kopt dat de prikstop 'de zwakheden in de vaccinatiestrategie opnieuw bloot legt'. De grootste 'zwakte' zijn de vele doelgroepen in de vaccinatiestrategie, die volgens de krant zorgen voor te veel onzekerheden wat de planning lastig maakt. De Volkskrant sluit zich daarbij aan en stelt dat er door de vele

doelgroepen dubbele uitnodigingen zullen worden verstuurd en dat de 'ingewikkelde vaccinatiestrategie' het onmogelijk maakt om opengevallen tijdstippen op te vullen met andere groepen.

- Naar aanleiding van het nieuws over het vaccinatie tempo geven experts aan waar volgens hen snelheid kan worden gewonnen in het vaccineren. **LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers** en **gezondheidseconoom Maarten Postma** stellen dat de grote voorraad vaccins onnodig is en dat die zo snel mogelijk opgeprik moet worden gezien de 'nood nu zo hoog is'. **Vaccinatie-expert Ben van der Zeijst** stelt dat er snelheid kan worden gewonnen door de termijn tussen de prikken van Pfizer van zes naar 12 weken te verlengen waardoor de meest kwetsbare mensen sneller hun eerste prik kunnen krijgen. Ook Kuipers pleit ervoor om iedereen boven de 50 jaar een eerste prik te geven, nog voordat de 70-plussers hun tweede prik krijgen. **Vaccinatie-expert Herman van der Weijde** gaat verder en stelt dat we wegmoeten 'van de doelgroepenstructuur en mensen oproepen per postcode', zodat er sneller kan worden gevaccineerd. **Coronadata-analist Yorick Bleijenberg** stelt dat de problemen zitten in de slechte bereikbaarheid van de GGD waardoor het lastig is om een afspraak te maken. Ook zou de registratie van de vaccinaties niet op orde zijn, waardoor onduidelijk is hoeveel er geprikt is. **Manager coronabestrijding Pieter Haasbeek (GGD Hollands Midden)** stelt dat het lage vaccinatie tempo komt doordat er weinig vaccins beschikbaar zijn. Daardoor prikt de GGD Hollands Midden slechts op 10% van de capaciteit.
- Verschillende Kamerleden drukken op Twitter hun ongenoegen uit over het achterblijvende priktempo. Vera Bergkamp (D66) geeft aan samen met Fleur Agema (PVV), Corinne Ellemeet (GL) en Sophie Hermans (VVD) Kamervragen te stellen om opheldering te krijgen over waarom het vaccinatie tempo blijft steken. Suzanne Kröger (GL), Attje Kuiken (PvdA) en Farid Azarkan (DENK) zijn vooral verbaasd over de verklaring van het RIVM en minister De Jonge. Zo stelt Kuiken: "Als je altijd de schuld bij een ander legt en blind lijkt voor kritiek. Ben je dan oprecht in staat om te kijken wat er beter kan of anders moet?"
- Journalisten en opiniemakers vallen vooral over de 'tegenstrijdige' verklaring van het RIVM en minister De Jonge. Zo stelt Sywert van Lienden: "Dat er te weinig mensen belden en tegelijkertijd de wachttijd in de callcenters zo opliep vat de clusterfuck wel aardig samen." NRC-journalist Rik Rutten vult aan: "In één nieuwsbericht: er belden te weinig mensen voor een prik én de wachttijd bij het callcenter voor een prikafpraak was te lang. Wacht. Huh. Hoe."
- Op Twitter is het nieuws over het priktempo ook onderwerp van gesprek waarbij de kritiek zich vooral richt tot minister De Jonge. Een groep is kritisch op de verklaring van de minister waarbij volgens hen de schuld aan burgers wordt gegeven. Een andere groep geeft aan juist graag gevaccineerd te willen worden gezien er 'capaciteit genoeg' is.
- In een reportage van het Eindhovens Dagblad zegt Hans Duyvestein (76) graag een prik te willen, maar het hem een lange niet lukte een afspraak te maken. Duyvestein stelt dat we 'voor de gek worden gehouden' gezien minister De Jonge vertelt dat we op schema liggen, terwijl de GGD'en het aantal aanvragen niet aankan. In een reactie laat de GGD Brabant Zuidoost weten dat het door een computerstoring niet mogelijk was om een afspraak te maken. De GGD GHOR vult aan dat deze problemen inmiddels zijn verholpen en dat de beperkte hoeveelheid beschikbare vaccins de enige remmende factor is. Op de corporate kanalen van VWS en de social mediakanalen van minister De Jonge geeft men eveneens aan lang te moeten wachten op een afspraak en dus de uitleg van minister De Jonge niet te begrijpen; dat er te weinig afspraken zouden zijn gemaakt en er daardoor minder is geprikt.
- De burgemeesters uit het Veiligheidsberaad zijn juist optimistisch over het tempo waarmee gevaccineerd wordt. Volgens hen zijn de vaccinaties nu goed op gang gekomen. "De prognose is uitstekend en nu moeten we het tempo erin houden. De vaccinatiegraad in het land moet nu echt een grote rol gaan spelen in beslissingen over lockdownmaatregelen", vindt Bruls.